

ГАЛИЧ

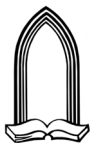
серія 2
випуск 11

З Б І Р Н И К Н А У К О В И Х П Р А Ц Ї

Мор ВЕРТНЕР

ГАЛИЦЬКА ЗЕМЛЯ – Русь – Угорщина (X–XIV ст.): проблеми генеалогії та просопографії

Ліля-НВ
Івано-Франківськ
2024

УДК 94 (477.86)''10/12''
В 35

Мор ВЕРТНЕР

Галицька земля – Русь – Угорщина (X–XIV ст.): проблеми генеалогії та просопографії // Галич. Збірник наукових праць / За ред. М. Волощука. Івано-Франківськ : «Лілея-НВ», 2024. Серія 2. Випуск 11. 256 с.

Книжка відомого угорського дослідника Мора Вертнера (1849–1921) – лікаря за освітою, історика за покликанням – присвячена маловідомим українському читачеві сюжетам середньовічного минулого Галича, Галицької та Руської земель X–XIV ст., в контексті генеалогічних і просопографічних студій автора з історії вінценосних і невінценосних еліт Угорського королівства.

Видання адресоване широкому колові читачів, любителів історії України та суміжних країн.

Переклад з угорської **Мирослава ВОЛОЩУКА**

Упорядник вказівників **Мирослав ВОЛОЩУК**

Співавтор першого розділу **Оксана Ферков**
(Ужгородський національний університет)

ISBN 978-966-668-627-8

© Центр медієвістичних студій, 2024
© Видавництво «Лілея-НВ», 2024

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Дорогий Читачу, до Твоєї уваги черговий, виданий за складних умов і обставин повномасштабного російського вторгнення до України та розв'язаної ще 2014 р. війни, випуск другої серії збірника наукових праць «Галич». Цього разу він присвячений генеалогічним та просопографічним студіям відомого угорського дослідника другої половини XIX — початку XX ст. Мора Вертнера. Лікар за освітою та історик за покликанням, наш Автор свого часу провів велетенську роботу, систематизувавши дані про генеалогічні зв'язки угорських вінценосних династій X—XIV ст. із керівними родинами Європи, зокрема на наших Українських теренах. Галич, Галицька земля, Русь у широкому розумінні цих термінів постійно були присутні в його студіях, досі фактично не знаних широкому загалові Українських любителів середньовічної історії. Опрацьовуючи велетенську кількість раніше опублікованих джерел та відому йому різнопланову за місцем появи на світ та мовами наукову літературу, вміло застосовуючи генеалогічні методи дослідження, М. Вертнер приділив чимало уваги встановленню досі не відомих випадків матримоніальних зв'язків Арпадів із князівськими сімействами на Русі загалом і в Галицькій землі зокрема. Його дослідницький досвід воістину вважається класичним для угорської генеалогії, ставши основою подальших доопрацювань та покращень XX — початку XXI ст.

Вартий подиву доробок Автора і в царині біографічних та просопографічних студій невінценосних еліт Угорського королівства, особливо тих, що були залучені до галицької політики королівської династії XI—XIII ст. Як індивідуальні, так і колективні портрети дозволяють не тільки відчувати динаміку життя королівських урядників, представників рицарського стану, назагал знатних вельмож держави, а й розгледіти їхні сімейні та майнові відносини. Наведені у книзі приклади якнайтісніше пов'язані як з угорськими військовими походами до Галицької землі, так

із взаємовигідною співпрацею з галицькими (чи загалом руськими) володарями на різних етапах життя й діяльності останніх.

При цьому пріоритетність орієнтованої на схід, за Карпати матримоніальної політики королів Угорщини чи тісної міждинастичної взаємодії – безперечна. Доказом цього слугує наведена Автором кількість укладених шлюбів, а також розлогий перелік дослідницьких тем, що його цікавили.

Насамкінець хочемо відзначити, що проєкт підготовки книги реалізований у ході відзначення 1125-річчя першої писемної згадки Галича на сторінках Анонімових «*Діянь угорців*», що додає темі особливої актуальності. Видання побачило світ також у рамках роботи відновленої у своїй діяльності 2016 р. спільної Комісії істориків України й Угорщини та за всебічної підтримки Генерального консульства Угорщини в місті Ужгород. Окремі слова вдячності передаємо нашому колезі Ласло Віді, за сприяння якого колись визрілу ідею врешті-решт вдалося втілити.

Окремі слова вдячності також для наших колегинь і колег, які брали участь у пошуку фото Мора Вертнера – Лілії Бережній, Дюрові Гарді, Юраєві Гімлерові, Мартінові Гомзі, Магдалені Гарбачик, Борисові Стойковському, Оксані Ферков, Івані Фіаловій, Єлені Цірян. За понад рік пошуків було перевірено близько двох десятків різнопланових архівних, бібліотечних, музейних та антикварних колекцій Австрії, Румунії, Словаччини, Угорщини, України. Але, на жаль, світлини Автора нам виявити так і не вдалося. Можливо її відсутність пов'язана з етнічною і релігійною належністю та застереженнями щодо доцільності фотографуватися.

Від редакції